

A magyar határok európanizációs összefüggései

James W. Scott

University of Eastern Finland

Határkutató-csoport vezető (külső munkatárs),

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont

James.Scott@uef.fi

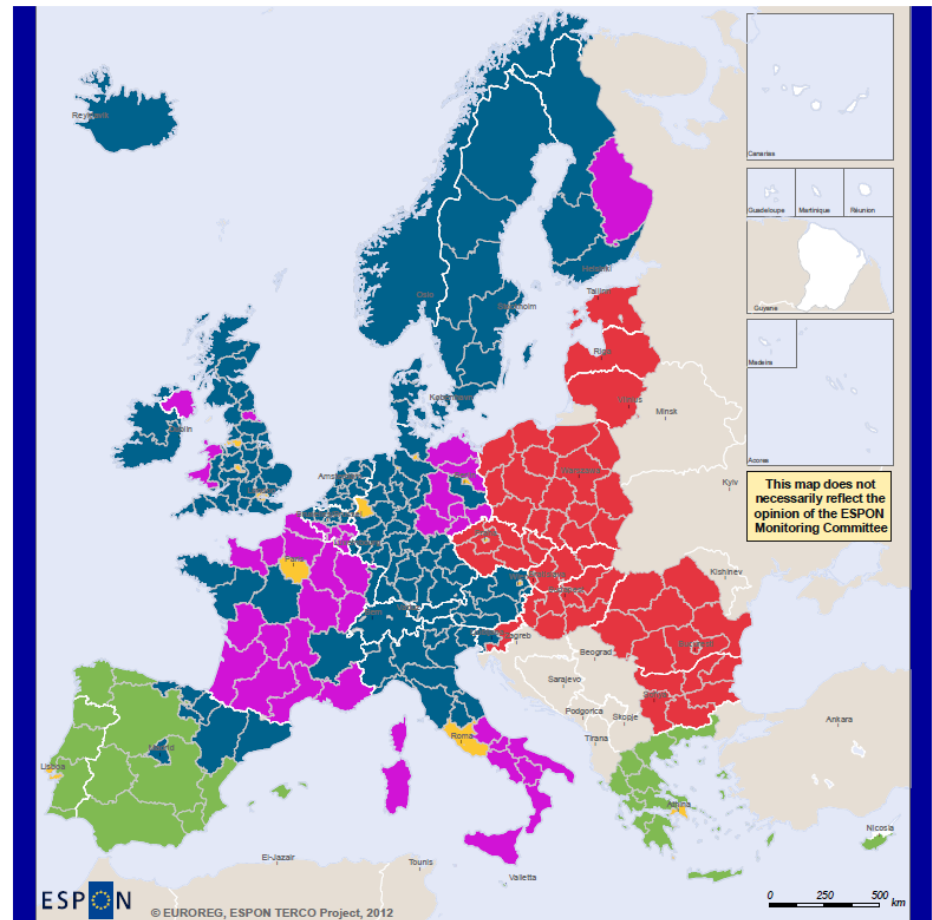
ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Bevezető: európai határok és határon átnyúló együttműködés (CBC)

- 1945 - 1980-as évekig – idealista vállalkozás egy új, „történelmi sebektől mentes” Európa létrehozására, helyi együttműködési kísérletek.
- 1980-as évek végén – az EU támogatja a határon átnyúló együttműködést mint történelmi lépést egy nemzetek feletti közösség megteremtése és a határok „lebontása” („*de-bordering*”) felé.
- 1989-2004: a CBC az együttműködésen, párbeszédre és szinergián alapuló új európai rend kialakításának gyakorlati és szimbolikus eleme.
- 2007-2013: az INTERREG, a különböző szinteken megvalósuló „területi együttműködés” az EU Kohéziós Politikájának része. Az Szomszédosság Politika keretét nyújt az EU új külső határain átnyúló együttműködésre.
- Azonban a belső EU-határok továbbra is érzékeny és gyakran ellentmondásos, vitatott téma – a nemzeti szuverenitás kérdései az előtérben maradnak.

Differenciált minták európanizálódásra??

- Jelentős kelet-nyugati megosztottság a CBC-nek, mint fejlesztési gyakorlatnak elfogadottságában
- „Mag-Európa” (*Core Europe*, pl. Franciaország, BENELUX, Németország): hálózatba szerveződő csomópontok, rutinná vált együttműködés többszintű irányítási struktúrákba (*multi-level governance*) beágyazva
- Kelet-Közép-Európa (pl. Magyarország, Lengyelország, Szlovákia): minimalista, eszközközpontú megközelítés, a nemzeti konszolidáció céljainak alárendelve

Regional level: NUTS 2, 2006; NUTS 0 for NO and CH
Source: EUROREG, University of Warsaw, 2011
Origin of data: ESPON TERCO Project, 2012
© EuroGeographics Association for administrative boundaries

Territorial cooperation in different types of regions

- Type 1: Twinning city oriented territorial co-operation
- Type 2: INTERREG oriented with high cooperation beyond the ESPON area
- Type 3: Relatively low range and intensity of territorial cooperation
- Type 4: Hubs of territorial cooperation (resulting from specific administrative divisions)
- Type 5: Medium range and intensity of territorial co-operation (constituting the ESPON area average)

A kutatás fókuszában: változás és folytonosság a magyar „bordering” (határképző) narratívákban

- Cél: a történelem különböző rétegeinek feltárása Magyarország határait érintő kortárs politikai diskurzusokban
- Kérdés: Hogyan jelentek meg 1989 óta a magyar határok az európai (EU-s) illetve a nemzeti értelmezés kereteiben? Milyen hatásai vannak az „európanizációnak”?
 - Milyen változások és folytonosságok fedezhetők fel a korábbi magyar határ-narratívákhoz képest, pl. az 1921-1945 közötti, a két világháború közötti időkhöz képest?
 - Vannak-e jelei valamilyen kelet-nyugati közeledésnek (konvergenciának) a határok és a határon átnyúló együttműködés értelmezésében,?
 - Végül, milyen következményei lehetnek ezeknek az értelmezéseknek az európanizáció folyamataira és az európai helyi autonómiák számára?

Elsődleges források

- politikusok beszédei
- szakpolitikai dokumentumok
- újságokban megjelent beszámolók, külső véleményeknek fenntartott rovatok
- folyóiratok
- tudományos diskurzusok

Mai kontextusban: nemzeti "európai-antipolitika"

- Orbán: „van élet az Európai Unión kívül is”
- A Keleti Nyitás Politikája – szimbolikus közeledés az EU ellenfeleihez és a gazdasági stratégia szempontjából fontos keleti partnerekhez
- Válasz a nyugatnak az etno-kulturális reprodukció racionalitásának megkérdőjelezésére (Schöpflin 2000 alapján)
- Irányelv, mely szerint az európai kontextusban az etno-nemzeti kérdéseket hazai és nemzetközi szinten is kezelni kell (**international + domestic** → *intermestic ügyek*)
- A nemzeti kulturális konszolidációt előtérbe helyező nemzeti-konzervatív ortodoxia (újbóli) megteremtése.

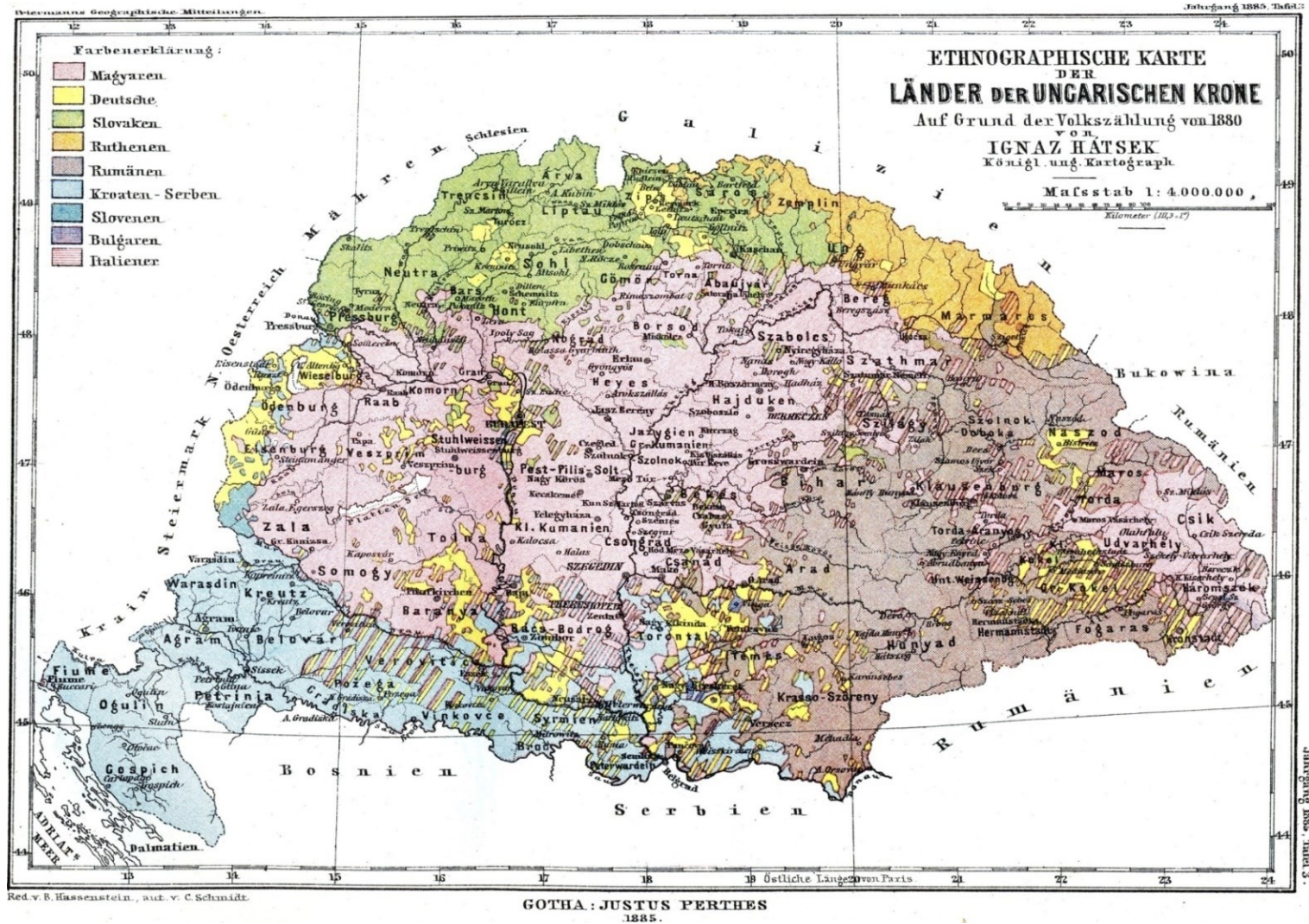
A magyar határokról szóló politikai nyelvezet történelmi periódusai

- 1867-1918: a modern magyar államiság megalapozásának időszaka
- 1918 -1945: revizionizmus által táplált nacionalizmus
- 1948 -1989: szocialista nemzetépítés
- 1989 - now: egyidejű európanizáció és új nemzeti politika

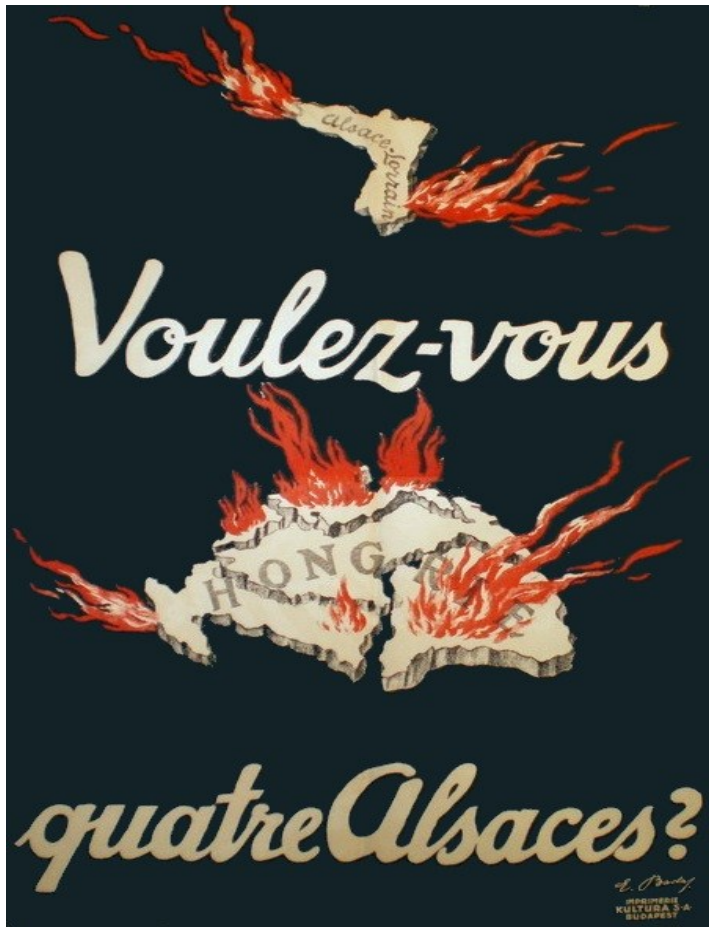
1919-1945 jelentős magyar narratívái

- 1000 éves határok, Magyarország határainak sérthetetlensége, a Magyar Korona szentsége
- A Kárpát-medence organikus, természeti-területi egysége
 - Gyakran átszöve radikális etnopolitikai diskurzusokkal (ki az igazi magyar, ki az aki csak társ-rezidens állampolgár?)
- A magyar kultúra és állampolgárság fölénye és dominanciája a Kárpát-medencében
- A trianoni békediktátum és történelmi igazságtalansága, a természeti törvények figyelmen kívül hagyása – a nemzet történelmi fejlődésének vége!
- Kapcsolat Európával: Európa, mint kiteljesedett, nem csalódott, nemzetek szövetsége (Teleki 1934)

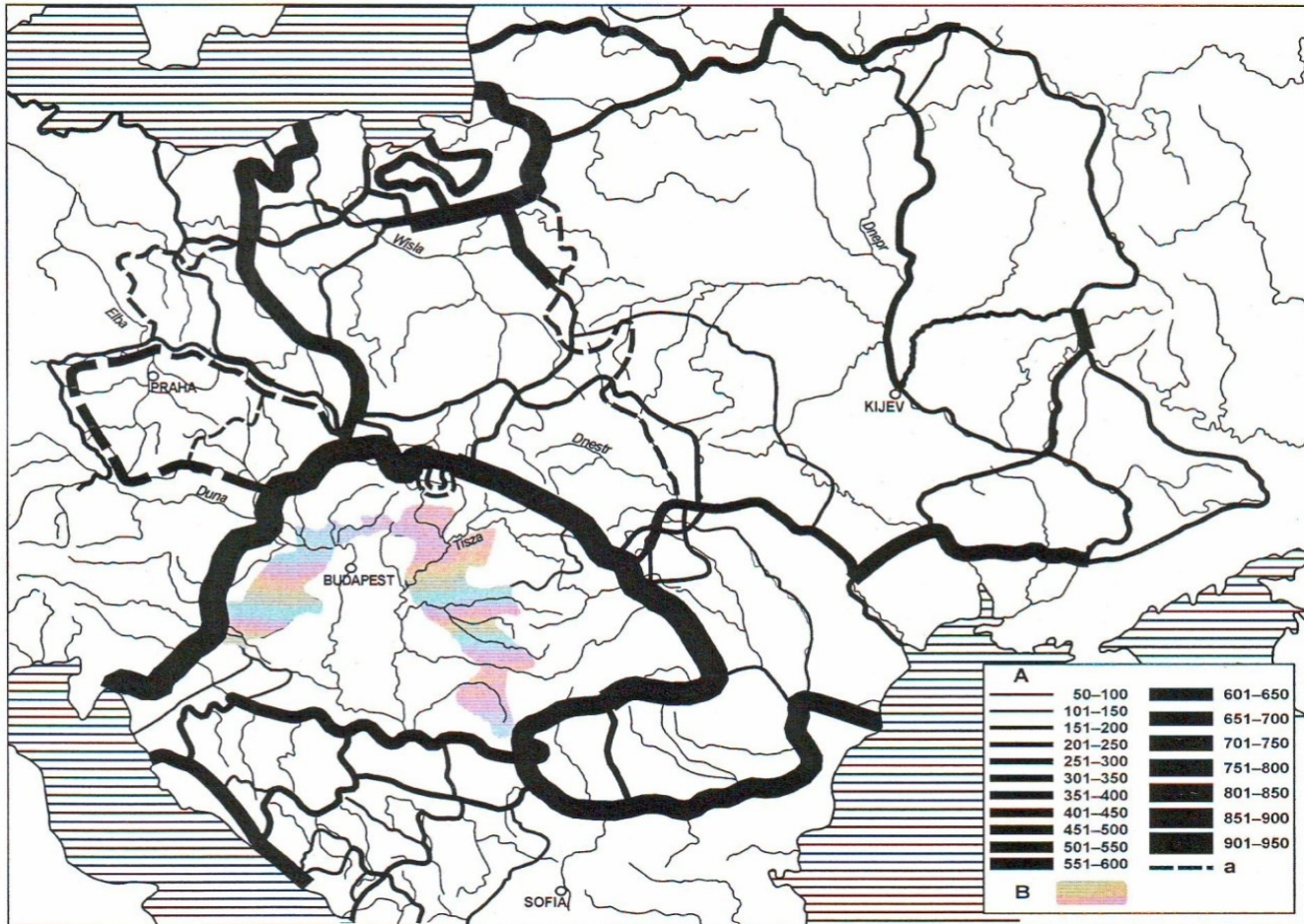
A Magyar Királyság 1880-ban: többnemzetiségű állam

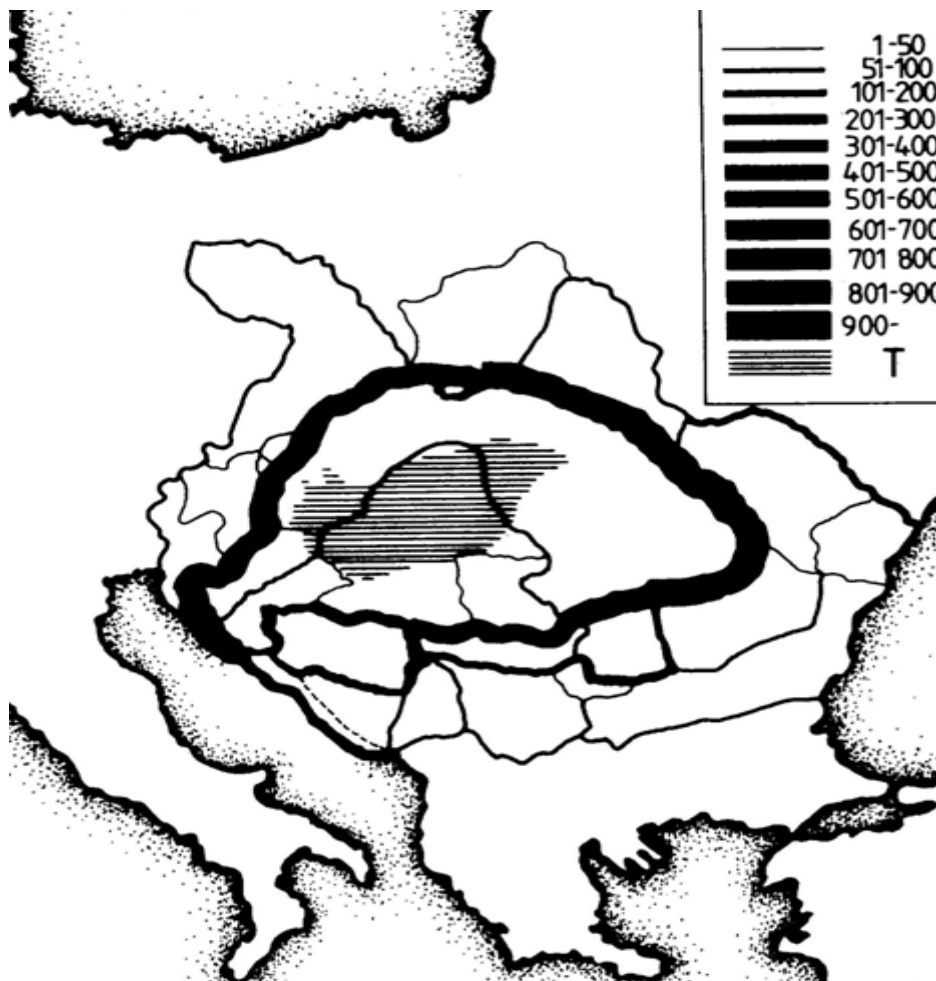
1000 éves határok: a természetes állapot Trianon: történelmi igazságtalanság

Az 1000 éves határok – Magyarország határainak történelmi állandósága (Rónai, 1942)

Magyar határai folytonossága a Kárpát medencében (Rónai 1942)

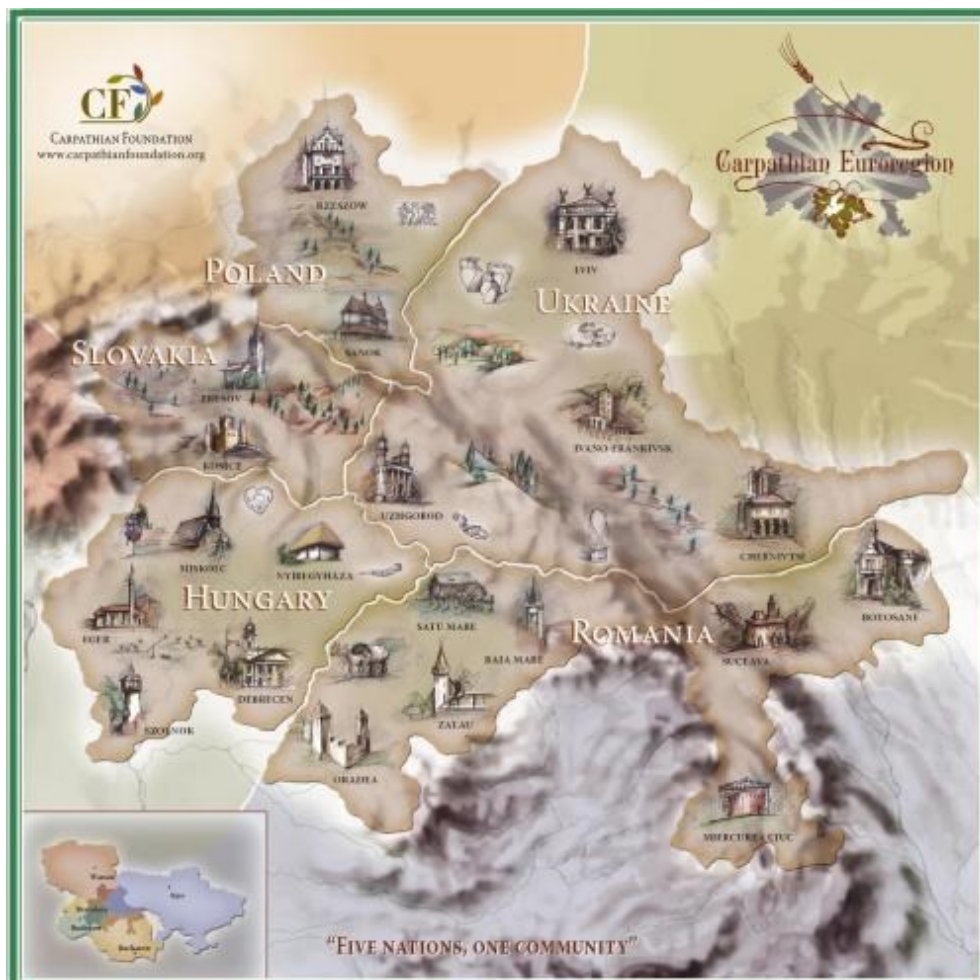
Határ Narratívák 1989-től napjainkig

- 1000 éves határok: még mindig fontos motívum, de aktív revizionizmus helyett inkább a romantizált mindennapi identitás-politika részeként (Egry 2010)
- Határnyitás és EU tagság új kereteket nyújt a magyar nemzeti identitásnak
- Határismeret mint nemzetépítés (Für 2012, Kocsis 2012)
- Funkcionalista Kárpát-medence fogalmak: a városhálózat és a szomszédsági hagyományok helyreállításának háttérében (Horváth 2010)
- Határ-revizionizmus és etnikai alapú nemzetformáló diskurzusok csak marginálisan jelennek meg, ezeket *transzszuverén nemzetfogalmak* helyettesítik (az állam és nemzet határai nem esnek egybe) (Bakk and Öllös 2010)

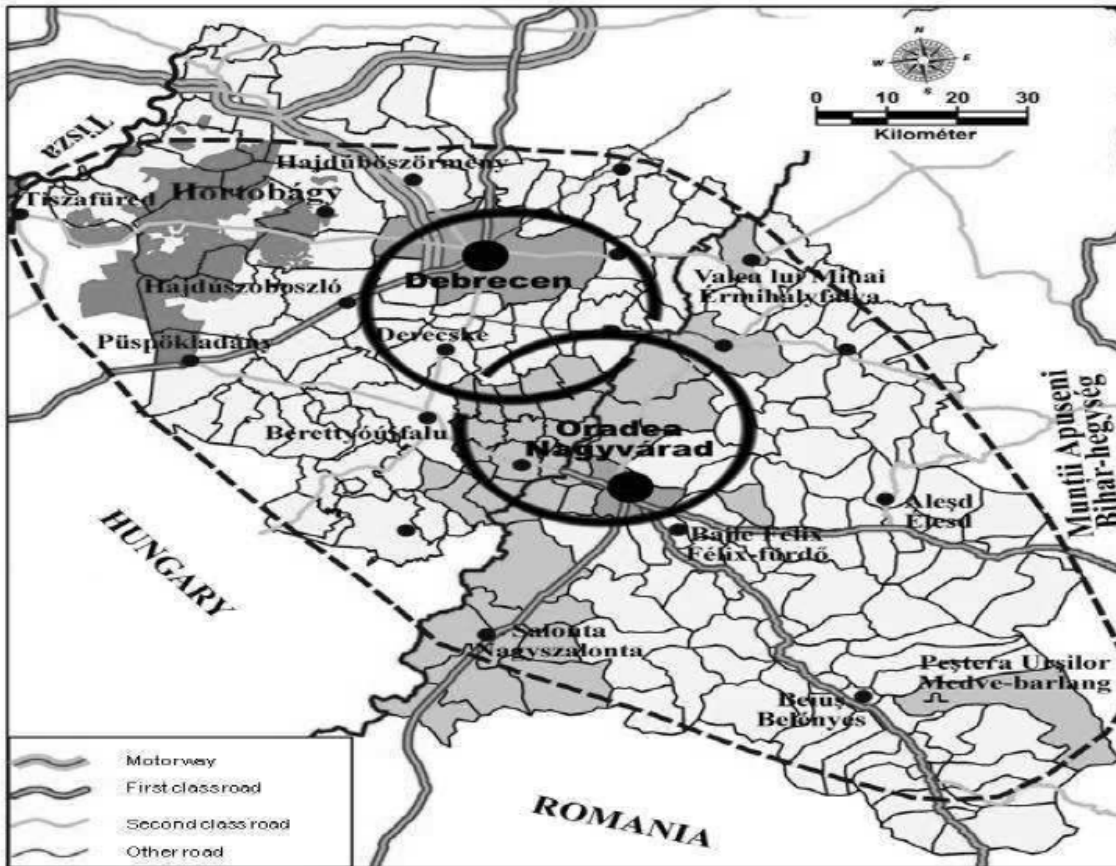
Tudományos diskurzusok tükrözik a kérdés összetettségét

- Egry (2010): a nemzeti identitás-politika újjászületése; a határ- és nemzeti identitás-viták kontextuális (kontextus-függő) jellege
- Szarka (1998): Magyarország, mint mozaik nemzet
- Für (2012): Magyarország, mint organikus nemzet – a két világháború közötti nemzetsors-diskurzusok mai vonatkozásban
- Vásárhelyi (2007): Megemlékezések Trianonról, mint a történelmi emlékezet szertartásai
- Pótó (2003): Történelmi emlékezet és a nemzeti motívumok újraéledése mint az európanizáció alapvető elemei
- Gyurgyák (2008): A magyar nemzet eltérő értelmezései az „új” Európa és a megerősödött tradicionális (organikus) identitások között
- Hajdú (2006): A magyar határfogalmak korszak kötöttség
- Krasznai (2012): Nagy Magyarország térképes és egyéb ábrázolásai

Alternatív és "európai" Kárpát medence kb 1998

Légiessé váló határok...

Debrecen-Oradea cross-border eurometropolis (2007-2013)

Worksgroups:

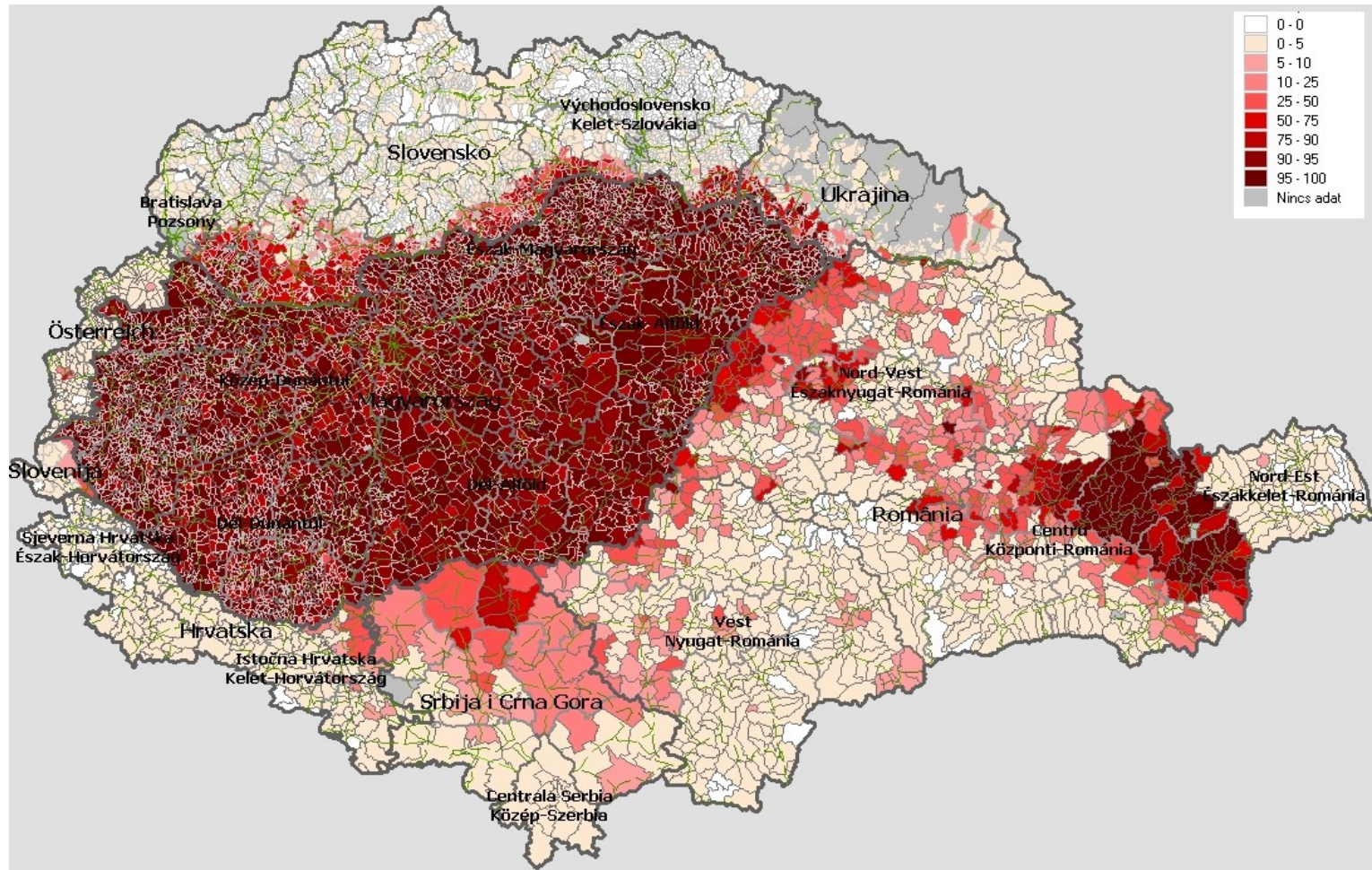
- regional and urban development
- development poles
- human resources
- accessibility
- infrastructure development
- migration
- tourism
- environmental health
- regional and urban marketing
- security
- identity, inter-ethnic relationship
- CBC cross-border connections

Goal: establishment of joint education-research-development-health tourism (innovative) cluster of Debrecen-Oradea

- ⊔ Border of the Debrecen-Oradea agglomeration
- Hajdú-Bihar-Bihor Euroregion
- Bihar-Bihor Euroregion
- Small and middle towns belonging to the agglomeration
- Hortobágy National Park

Figure 3. István SÜLI-ZAKAR, *The Role of the Euro-regions and Eurimetropolises in the Etheralisation of the Borders, in the Eastern Periphery of the European Union, in EUROLIMES, volume 7, Europe and the Neighbourhood, Spring 2009, p.144*

A Kárpát-medence és a magyarság etnikai tere – új helyi autonómiák kerete Európában?

A magyar határok mint politikai tőke – a nyugati médiában (Reuters)

Outside Hungary's borders, a growing power base for PM Orbán

Thu, May 30 2013

By [Gergely Szakacs](#)

MIERCUREA-CIUC, Romania (Reuters) - A Hungarian government programme to grant ethnic Hungarians abroad the right to vote has handed Prime Minister Viktor Orbán an advantage that could, in a close election, keep him in power.

Several million ethnic Hungarians live in neighbouring Romania, Serbia and Ukraine and elsewhere, descendants of Hungarians who found themselves outside their homeland when the country's borders were redrawn at the end of World War One.

Using a change in citizenship rules pushed through by Orbán's Fidesz party, nearly half a million members of the diaspora have applied for Hungarian citizenship, which gives them the right to register to take part in elections, including a parliamentary vote next year.

The Hungarian prime minister stands accused by the European Union of undermining democracy, but he enjoys rock-star popularity among many of the Hungarians in Romania, who credit him with reconnecting them to their historic homeland.

Orbán's supporters say they gave the right to vote to the diaspora not for political advantage but as part of a mission to re-unite a scattered Hungarian community. Many other countries also give passports and voting rights to diasporas.

The votes of Hungarians abroad would only play a significant role if an election is on a knife-edge, say political analysts.

Orbán's critics, including the United States and European Union, say he is using his popularity to entrench his rule.

Orbán is accused of curtailing the media, the courts and other institutions that are a check on his power, and of installing allies in pivotal posts. He denies the accusations.

Napjaink magyar politikai nyelvezete a határokról és a határon átnyúló együttműködésről

- Megjelenik a „transzszuverenitás” fogalma, mint haladó megközelítése a nagyobb pluralitáson, helyi autonómián és etno-nemzeti hálózatokon alapuló Európai Kohézióknak.
- De emellett megfigyelhető az európanizáció „antipolitikája”, mint a nemzetépítés egy ellentmondásos stratégiája (Státusz törvény, kettős állampolgárság, *paranacionális* politikai hálózatok)
- A revizionizmus, mint politikai diskurzus halott (a szélsőjobbon kívül), azonban az 1000 éves határok motívuma továbbra is közkedvelt forrása a magyar identitáspolitikának.
- A helyi nemzetiségi autonómiák kialakulása lehet-e életképes alternatíva Európában?

Köszönöm a figyelmet!

